

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

V. De Emptione Censûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

emptio §. 1. ff. de Contrab. empt. Cujusmodi emptio inæqualitatis, & ex ea redundantis iniquitatis non plus continet, quam emptio alterius lucrosæ spei v.g. jactis retis seu alterius piscium aviumque capturæ, §. cit. cujus pretiò, quia captura aliquando major, aliquando minor respondet, ipsum, eoque mediante facta emptio justa censetur, Canisius de Usuris cap. 4. n. 8. & cum eo Pirrhing ad hanc Rubr. n. 50.

76. *Illaque pereunte aut inutili reddità extinguatur.*
 77. *Licita est venditio rei censualis, salvo jure Censualista:*
 78. *Qui pacisci nequit de solutione anticipata.*
 79. *Conditiones ad censùs emptionem requisiti à B. Pio V.*
 80. *Cujus saluberrima Constitutio nota ubique,*
 81. *Et, ex toto, etiam in Germania non est recepta.*

ARTICULUS V.

De Emptione Censùs,

SUMMARIUM.

60. *Censùs definitio.*
 61. *Partitio in Reservativum & Consignativum,*
 62. *Qui Realis vel Personalis:*
 63. *Perpetuus vel Temporalis:*
 64. *Redimibilis vel Irredimibilis,*
 65. *Ex parte unius, vel utriusque est.*
 66. *Licita est emptio censùs Realis,*
 67. *Si ex parte solius venditoris:*
 68. *Jure Naturali spectatò etiam, si ex parte emptoris redimibilis,*
 69. *Vel ex parte utriusque irredimibilis sit.*
 70. *Eò non pensio, sed istius percipiendæ jus emitur.*
 71. *Censùs Personalis emptionem multà tanquam Usurariam rejiciunt.*
 72. *Alij, Naturali saltè Jure, non illicium defendunt,*
 73. *Et discrimen statuunt inter ejus emptionem ac mutuum.*
 74. *Jus Naturale exigit, ut censùs super re, fructum aut lucrum ferente,*
 75. *Et justò pretiò constituatur,*

Censùs nomine hòc locò intelligitur Annuus reditus seu pensio pecuniaria aut fructuaria, vel potius jus, eam ex re vel persona alterius percipiendi, Navarrus *Comment. de Usuris n. 69. Lessius Lib. 2. de J. & J. cap. 22. n. 2. & Azor p. 3. Instit. lib. 10. de Censib. cap. 4. q. 1.* cujusmodi pensionem qui percipiendi jus habet, Censualista sive creditor, is verò, cui ejus solvenda obligatio imminet, Censualarius sive debitor vocari solet, Haunold. *Tom. 4. de J. & J. Tract. 10. n. 287.*

Est autem Censùs alius Reservativus, 60 alius Consignativus. Reservativò rei, v.g. prædij aut fundi, jus plenum sive dominium, tam directù quàm utile, in alterum transfertur, reservatà pensione de fructibus ex eo provenientibus, vel pecuniariâ quantitate, ex eò quot annis præstanda, *l. fin. C. de Rer. permutat.* quò modò Joleph ab Ægyptiis prædija, pro tritico accepta & plenò jure subiecta Pharaoni, istius nomine pristinis possessoribus restituit, pensione annuâ, scilicet quintâ parte fructuum reservatà, *Genes. cap. 47. V. 24.* Consignativò prædij aut fundi dominus, ejus, tam utili quàm directo, dominio retento, alteri consignat seu concedit jus exigendi & percipiendi ex eo annuam pensionem fructuariam vel pecuniariam. Reservativì

65. repetere emptor valeat: & Irredimibilem, qui neque à venditore pretium restituente, neque ab emptore id sibi restitui petente, invito alterò, tolli potest: licet utroque volente utique redimi semper possit. Ita DD. citr.

66. Dubium nunc &, sicut usús mentique maximi, sic difficilis resolutionis controversia primò est de honestate Censús Realis; hujusmodi enim novi censús emptionem, tanquam iniquam & usurariam, rejiciunt ex TT. Henricus *Quodlib.* 1. q. 39. & *quodlib.* 8. q. 24. ex ICT. is Salycet. in *Auth. Ea lege C. de Usuria in fine*, qui tamen de alia specie contractús loqui videtur: & Hotomannus *Lib. 2. Observat. cap. 15.* sed Apostolica decreta insectandi potiùs, quàm investiganda stabilienda: que veritatis studiò ductus, Obvia etiam, & primo intuitu minimè levia sunt momenta rationum, quibus ejus honestas impugnatur.

Primò enim contra eam facit; quòd usura secundùm omnes DD. sit, pecuniam præsentem dare pro majore ejusdem quantitate reddenda in futurum: quod facit emptor censús Realis, tam redimibilis, quò pro jam numeratis 100. post annum 105. quàm irredimibilis, quò pro 100. nunc datis in perpetuum singulis annis 5. ab eo exiguntur, etiam post viginti annos, intra quos 100. jam sunt recepta.

Secundò; quòd proprius & primarius pecuniæ usus sit, ut per eam ceteræ res æstimentur: non, ut ea sit sui ipsius æstimatio, sicut contingit in emptione censús, saltè ejus, quò emitur census seu pensio annua solvenda in pecunia, contra istius naturam; quia pecunia, tanquam res sterilis, ex se fructum non producit: sed ipso usu quodammodo consumitur, §. *Constituitur 2. Institut. de Usufructu Gaill. Practic. Lib. 2. Observat. 7. n. 1.*

Tertiò; quòd non appareat, quid ejusmodi censús constitutione ematur; Neque enim primò emitur sola pensio; quia sic manifesta inæqualitas esset inter venditorem & emptorem; cum ille plus det, quàm ab isto acceperit; cum iste acceperit 100. & post annum reddat 105. Neque secundò pensio cum dilatione solutionis; sic enim propter solam moram temporis, cessante alio justo titulo, amplius exigeretur: quod usurarium esse, exploratum est ex dictis n. 12. & n. 50. Neque tertiò jus ad pensiones annuas percipiendas, cum; quia emptio & venditio sine re constare non potest, l. *Nec emptio 8. pr. ff. de contrab. empt.* tum verò; quia jus ad pensiones percipiendas tantum æstimatur, quanti ipsæ pensiones percipiendæ; ac proinde, sicut pensiones, sic eas percipiendi jus emi sine inæqualitate & iniquitate non potest.

His tamen rationibus nihil moti TT. & ICT. i. moderni, novi censús, tam pecuniarii quàm fructuarii, constitutionem emptionemque ab usuraria & omni alia iniquitate magno consensu absolvunt cum Panormit. in c. *In civitate 6. n. 6. Felic. de Solis Lib. 1. de Censibus cap. 7. Covarruvia Lib. 3. Var. cap. 2. n. 2. Avendanno Lib. 1. de Censib. cap. 16. n. 2. Lessiosit. cap. 22. n. 13. Molina Tract. 2. de I. & T. disp. 385. n. 8. & Laiman. Lib. 3. tract. 4. cap. 18. n. 8. Moventur auctoritate Martini V. & Calixti III. Extravag. *Regimini 1. & 2. inter commun. de Empt. & vendit.* disertè approbantium censum Realem, si in ejus emptione observetur pretium consuetudine vel statuto taxatum: quod in Germania nostrâ sunt centum pro quinis. Ratio est; quia finito & determinato pretio licitè emitur partus & fructus futurus, l. *Nec emptio 8. pr. ff. de Contrab. empt.* usufructus si ve jus percipiendi fructus prædii alieni, l. *Necessa-**

1. Necessario §. 8. ff. de Periculo rei vendita & ceteræ servitutes v.g. itineris, aquæ ductûs; §. fin. Instit. de Servitut. Cur non etiam census Realis, qui est quædam quasi servitus & pars quædam usûsfructûs? cum sit jus percipiendi partem fructû vel pensionem pecuniariam huic æquivalentem. Confirmatur; quia potest quis alteri in bonis suis constituere jus percipiendæ pensionis titulò donationis. Ergo etiam titulò emptionis; quia, quod emitur, non minoris valet eò, quod donatur.

67. Atque hæc omnino procedunt imprimis de Censu Reali redimibili ad arbitrium solius venditoris; quia hic ulli usuræ suspitioni vel præsumptioni obnoxius non est: & propterea *Extravagg. cit.* & Pii V. *Constitut.* quæ incipit *Cum onus, de Censibus*, editâ 14. Calend. Februarii 1568. expressè approbatur: dummodo pretium statutò aut moribus receptû observetur. Neque id immeritò; cum aliæ venditiones cum pacto redimendi ad arbitrium venditoris sint permissæ, l. *Si fundum 2. C. de Pall. inter Empt. & vendit.*

68. Deinde, spectatò Jure Naturali, verisimiliùs etiam de redimibili ex parte utriusque, tam emptoris quàm venditoris, cum; quia contractus ex conventionne legem accipiunt, *Reg. Contractus 23. ff. § 85. in 6.* & pactum redimendi ex parte utriusque aliis emptionibus apponi potest, per tradita à *citt.* Covarruvia *cap. 8. n. 1.* Lessius *cap. 21. n. 120.* ut supra *Lib. 3. tit. 17. à n. 21.* dictum: tum verò; quia onus, pretium remisso censu reddendî, ad æqualitatem compensari potest pro censu majus pretium solvendò, *citt.* Lessius *cap. 22. n. 56.* Laiman, *n. 5.* & Pirrhing *ad banc Rubr. n. 71.* Jure, inquam, *Naturali*; quia Positivò, si non

nem venditori permittunt, saltem à Pio V. *Constitut. cit.* & Carolo V. Imp. in Comitibus 1548. & 50. Augustæ celebratis, hujusmodi utrinque redimibilis census expressè prohibitus fuit; propter periculum usurariæ intentionis, quæ facillè subest & præsumitur in foro externo, Laiman, *cit. cap. 18. n. 6.* Engel *ad banc Rubric. §. 2. n. 22. V. Verum quidem & cit.* Pirrhing *n. 72.*

Demum eadem, Naturali Jure spectatò, etiam procedunt de irredimibili, *citt.* Lessius *cap. 22. n. 34.* Laiman, *n. 3. § 7.* & Haunold. *Trat. 10. n. 338.* partim propter paritatem cum perpetua & irredimibili emptione usûsfructûs; quòd enim juris est de toto quoad totum, de parte est quoad partem, l. *Qua de toto 76. ff. d. R. V.* partim; quòd venditori impositum onus, ut census nequeat redimi, auctò pretiò valeat compensari, ut rectè observant Card. de Lugo *de I. & I. disp. 27. n. 111. in fine & cit.* Pirrhing *n. 69.* Dico iterum, *Jure Naturali*; quia *citt. Extravagg.* Pianæque & Carolinis *Constitutionibus* ad censum exigitur; ut eò, quò venditus est, pretiò redimi valeat à venditore, Haunold, *cit. n. 338.*

Neque Realis census hæcenus declarati honestatem convellunt aut accipientem reddunt contra eam deducta argumenta. Primum, partim; quia non solum rei extantis, sed & futuræ, v.g. partûs aut fructûs, piscium aut avium captûs, usûsfructûs & servitutum emptionem rectè fieri, ex deductis abundè constat: partim verò; quia, quòd in hoc contractu pecuniâ emitur, non est ipsa pecunia vel pensio; hoc enim non admitteret natura emptionis, quâ pretiò pecuniariò non pecunia, sed merx comparatur: sed jus præfens, pensionem fructuariam aut etiam pecuniariam ex re certa percipien-

percipiendi, eique ex parte venditoris respondens hanc solvendi obligatio: quod jus incorporeum pretio æstimabile & vendibile non minus est, quàm jurisdictio, jus percipiendi tributum, vel eundi per fundum alienum, *citt. Covarruvias n. 2. Molina disp. 385. n. 9. & Canisius cap. 10. n. 4.* Atque hoc jus, licet perpetuum sit, ejusque vi emptor non raro plus, quàm dedit, accipiat, omnis tamen inæqualitas evitatur; quia jus percipiendi minoris valet, & non solum propter periculum censûs amittendi re, in qua is constitutus est, pereunte, quod in mutuo non fit: sed etiam propter molestias & expensas sæpe subeundas pro perceptione censûs, & aliquando propter impossibilitatem recuperandæ sortis, sive pretii: quò emptor ad lucra faciendâ & damna evitandâ sæpe indigeret, ut cum aliis DD. *citt. observant Palao Tract. 32. disp. 6. p. 10. n. 2. & Haunold. Tract. cit. n. 302.*

71. Dubium alterum & controversia major est de honestate censûs Personalis; hunc enim, tanquam injustum & usurarium, cum Navarro *Comment. de Usuria n. 8.* rejiciunt Guttierrez *Lib. 2. Pract. q. 177. n. 7.* Fachineus *Controvers. Lib. 2. cap. 44.* & alii magni nominis DD. partim; quòd hujusmodi censûs emendi licentia expeditum reddat exercitium usurarum; cum his intenti lucrum, quod vi mutui quærere pœnarum metu non audent, percipere valeant emptione censûs personalis: partim verò; quòd iste reipsâ non differat à mutui usurario contractu; cum ex una, mutui & usurarius contractus sit, quò ex auro aurum nascitur, *can. Sicut 8. V. Interdum, disp. 47.* ex altera verò parte, censu personali immediatè aurum sive pecunia, scilicet pensiones annuæ comparentur; cum, sicut emens jus accipiendi equum, reipsâ emit

ipsum equum, ita emens jus exigendâ pensiones, ipsas pensiones emere videatur, ut arguit *citt. Haunoldus n. 306.*

Sed etiam hæc, quantumvis minime levia momenta rationum, eâ vi non pollent, ut probabilitatem adimant Opinioni Panormit. *in c. In civitate 6. n. 7. Felic. de Solis Lib. 1. de Censib. cap. 8. à n. 4. Covarruvias cit. cap. 7. n. 5. & 6. Gaill. Practic. Lib. 2. Observat. 7. n. 13. Lessii cit. cap. 22. n. 8. Laiman. cit. cap. 18. n. 7.* & aliorum, qui censum etiam merè Personalem ex natura sua, neque usurarium, neque injustum esse, defendunt Primò propter dicta de Reali. Secundò; quia censum personalem emens minus certus ac securus est de recipiendis annuis pensionibus, quàm emptor censûs Realis. Tertio; quia persona gratis in se recipere valet obligationem partem aliquam lucri, ex arte, industria, negotiatione &c. provenientis, alteri solvendi. Cur non etiam acceptò pretiò ad ejusdem præstationem se obligandi? Quartò; quia ejusmodi pensionis solvendæ obligatio imponi potest lege; sic enim decimæ personales, *can. Decima 26. q. 1. c. Ad Apostolica 20. c. Non est 22. & c. Pastoralis 28. de Decimis & tributa Regalia, l. fin. §. 1. ff. de Contrab. empt. sunt introductæ. Cur non perinde, ut aliqua servitus. emi? præsertim, cum ejusmodi obligatio pretiò adæquare possit.*

Neque aliud evincunt contra hujus censûs honestatem adductæ rationes. Prior; quia via ad usuras non ita, ut videtur, redditur expedita; hoc ipso enim, quòd periculum sit juris ad pensionem interituri: & pretium repeti non possit, lucro quarendo intentus contractum mutui utique præferet censuali.

Posterior; quia imprimis latum discrimen est inter talem censum & mutuum; quia

em; quia imprimis census ferè emitte-
 à personis, quæ ex sua industria lucrum
 faciunt: & cùm id facere non possunt,
 annuæ pensiones non solvuntur, & ali-
 quando omnino extinguuntur: sicut in
 censu reali, intereunte re, ex qua census
 est emptus, istius solvendi obligatio ex-
 tinguitur & pretium repeti non potest,
 Laiman. l. cit. n. 8. Deinde; quia, si
 census irredimibilis, vel ex parte solius
 venditoris redimibilis sit, repeti ab em-
 ptore nequit pretium: quod tamen mu-
 tuanti licet, etsi debitor sit invitus, En-
 gel cit. §. 2. n. 23. Demum; quia, e-
 mere jus exigendi pensionem, non est eme-
 re ipsam pensionem; quia jus de facto
 datur & minoris valet, quàm pensiones,
 si essent præsentis, Pirrhing ad hanc Ru-
 bric. n. 75.

74. Dixi autem, *Ex natura rei, sive Spe-*
ctatò præcisè Jure Naturali; quia Eccle-
 siasticò census personalis emptionem illi-
 citam esse, res est omnino explorata. In
 quam rem aliqui allegant cit. & Juris
 Communis Corpore clausas *Constitutio-*
nes Martini V. & Calixti III. approban-
 tium solos census, qui in una, vel pluri-
 bus certis rebus immobilibus, fructiferis,
 proventus ad census solutionem sufficien-
 tes reddentibus, & quæ solæ pro censu
 sint obligatæ, justò locique consuetudi-
 ne approbatò statimque numeratò pretiò,
 cum libera facultate censum totum vel e-
 jus partem, pretiò vel istius parte resti-
 tutò, redimendi, constituuntur: réque
 vel rebus, in quibus constituti sunt, de-
 structis & peremptis (pretiò non restituo-
 tò) extinguuntur. Sed malè, quia lau-
 dati summi Ecclesiæ Antistites, sicut cen-
 sus ita constitutos Apostolicâ authorita-
 te approbârunt, sic aliter constitutos non
 reprobârunt; cùm de illis solis sint con-
 sulti: eosque approbandò non constitue-
 rint formam, etiam in censuum realium
 aliorum constitutione, ut honesti just-

que sint, necessariò observandam, ut cum
 Navarro l. cit. n. 78. Soto Lib. 6. de Jus-
 titia q. 5. art. 1. Covarruvia cit. cap. 7.
 n. 6. & aliis moment cit. Lessius n. 78.
 Molina disp. 389. n. 4. Palao p. 15. n. 2.
 & Pirrhing n. 82. Quare melius perso-
 nalis census emptionem Ecclesiastico Jure
 veritam, cit. aliique DD. desumunt ex
 Constitutione B. Pii V. quæ incipit *Cum*
onus, 14. Calend. Febr. 1568. publicata, ut
 ex paulò post referendis conditionibus,
 eâ præscriptis, planum erit.

Dubium terciò est de conditionibus
 Jure requisitis ad emptionem census honesta-
 tem. Variæ ad hanc à DD. at non eò-
 dem omnes Jure necessariæ, exiguntur.
 Naturali enim ad eam quatuor saltem ne-
 cessarias, cum Tannero Tom. 3. disp. 4.
 q. 7. à n. 117. existimat Pirrhing ad hanc
 Rubric. n. 78. Prima est; ut census con-
 stituatur in re frugifera seu tali, quæ
 frugifera reputetur, reddatque fructus
 seu redditus, ex quibus census possit sol-
 vi: ut sunt prædia, fundi, domus, gre-
 ges ovium, imò etiam pecunia, dum-
 modo ea exposita sit negotiationi: & si
 census personalis sit; ut persona arte, in-
 dustriâ, operâ suâ percipere valeat lu-
 crum, vel saltem habeat bona aliqua un-
 de censum seu pensionem annuam solvat,
 Medina de Usura q. 11. & Lessius cit. cap.
 22. n. 21. Secunda; ut censum annuum 75.
 inde percipiendi jus ematur pretiò justò,
 lege vel consuetudine, aut his deficienti-
 bus, prudentum virorum arbitriò taxan-
 dò: cujusmodi pretium in Imperio Ro-
 mano ex Constitutione Caroli V. in Co-
 mitiis Augustanis 1548. edita sunt cen-
 tum pro quinis: & in locis; in quibus
 certa quantitas definita non est, cen-
 tum pro paucioribus vel pluribus annis
 esse possunt, Navarrus Comment. de U-
 suris n. 104. & cit. Lessius n. 101. Ter-
 tia; ut casu, quò res censualis citra cul-
 pam tamen censuarii perit, etiam pensio-
 nis sol-

nis solvendæ obligatio extinguatur, *citt. Lessius n. 88. & Molina disp. 390. n. 6.* eodemque modò extinguitur census personalis, si persona ad lucrum percipiendum reddatur inhabilis, vel amittat bona, ut ad censum solvendum impotens sit. Quarta; ut res, ex cujus fructibus seu annuis redditibus census solvendus est, creditore sive censualistâ infcio & invito non alienetur in eum, à quo census solutio, vel simpliciter, aut sine difficultate, nequeat obtineri, Sotus *Lib. 6. q. 5. art. 3.* cum hâc ratione censualistâ jus deterius redderetur.

78. His conditionibus accedit quinta; ne exigatur & in pactum deducatur solutio anticipata, ut venditor sive censuarius pensionem annuam vel semestrale pro primo anno vel semestri debitam solvere cogatur statim post pretium numeratum, eamque emptor seu censualista de numerato pretio detrudere possit; quia, effectu spectato, hoc modo venditori pretium non totum numeratur ad liberum ejus usum; cum, statim detracto primi anni vel semestris censu, non percipiat totum, quod ei debitum est pro annuâ vel semestralis pensionis solvendæ obligatione, *citt. Lessius n. 81. Palao p. 16. n. 9. & Haunold. n. 330.* qui tamen rectè monent, pactum de solutione anticipata Naturæ Juri contrarium non fore, si talis solutionis præstandæ onus aliâ ratione compensaretur.

79. Ultra has conditiones ad emptitii census honestatem *citt. Constitutio.* Piana exigit Primò; ut is in re frugifera non quavis, sed immobili certâque & nominatim designata constituatur; ac proinde rejicit & antiquat censum personale. Secundò; ut census constituatur, pretiò sive pecuniâ, quâ ejus percipiendi jus emitur, in ipso contractu censuario numeratâ coram tabellione seu notario &

testibus; ut hi ejus recepti fidem facere possint. Tertiò; ut census jam constitutus non augeatur, vel novus super eadem re ex pensionibus jam debitis, sed non solutis, vel in posterum solvendis fundetur; uti &; ne semel ritè constituti census pretium augeatur vel minuatur ob circumstantias supervenientes. Quartò; ut censuario semper, & eò, quò constitutus est, pretiò censum redimendi facultas relinquatur: dummodo bimestri antè censualistam præmoneat: quò tamen factò, ad eum intra annum redimendum compelli potest. Quintò; ut idem censuarius seu venditor ullò pacto ad census redemptionem non adstringatur: quâ conditione removeretur census ex utraq; parte redimibilis; quem etiam Carolus V. vetuit Imperiali *Constitutione*, in Comitibus Augustanis editâ 1548. Sextò; ut idem rem censui subjectam liberè, & sine ulla laudemii seu quinquagesimæ partis aut alterius quantitatis solutione, valeat alienare. Septimò; ut, cum eadem res venditur, aliis emptoribus (Retractûs jus non habentibus) censualista præferatur, ei que pretium & conditiones, quibus ea vendenda est, denuntientur, & de ejus emptione delibrandi spatium menstruum concedatur. Octavò; ne censuarius ullò modò obligetur ad præstandos casus fortuitos & alia onera, ad quæ ex natura contractûs non tenetur. Nonò; ne pacto obligetur, ut re censui subjectâ, totâ vel ejus parte pereunte, vel inutili redditâ, census nihilominus totus pendatur; quâ conditione assecurationis pactum removeri DD. volunt. Decimò; ne idem censuarius pacto obligetur ad solutionem onerum, quæ aliâs ex natura contractûs ad eum non pertinent: uti &; ne idem ad rei censui obnoxie vel alicujus partis amissionem, vel ad certam pœnam ob mortem in

ram in solutione pensionis solvendam, vel ad interesse lucri cessantis, aut certas expensas factas ex pacto obligetur; quantumvis enim alias censuarius, sicut ad damni, ex culpabili mora emergentis, sic etiam ad lucri cessantis interesse & moderatam poenam teneatur, eaque exigi postea valeant, ad intentionem tamen & iniquitatem usurariam removendam in pactum deduci prohibentur.

80. Has Naturali Jure necessariis contractibus censuali conditionibus superaddidit Beatissimus pariter Sapientissimusque Papa Pius V. cujus utique saluberrimam, & ad hominum, injustis atque usurariis lucris inhiantium, & excogitatis in dies novis conditionibus & contrahendi formis, egentium fortunas absorbentium creditorum, fraudes efficacius excludendas promulgatam Constitutionem ubique in usum deduci, res quidem exoptata, sed obtenta non est. Quin, ne ad ejus, quoad condiciones, quæ Naturalis aut Divini Juris non sunt, observantiam adstringeretur Hispania, summo Pontifici illi à Rege Catholico Philippo II. supplicatum, eamque supplicationem sine contradictione admissam, perhibent Gutierrez *Prætic. Lib. 2. q. 177. in fine*, Felician. *de Solis Lib. 1. de Censib. cap. 7. n. 2.* & aliis relatis *cit. Paolo p. 15. n. 6.* Eamque quoad condiciones illas in Gallicanis, Belgicis & Germaniæ nostræ provinciis in usum non deductam, testes sunt laudati Lessius *n. 98.* Tannerus *n. 131.* Haunold. *n. 316.* & Pirrhing *n. 84.* De quo quidquid sit, sicut super re immobili non fundatos censu, ubi eorum usus, saltem locorum statuti & prudentum ac timoratorum vizorum judicio approbatus viget, non damnandos, ita dissuadendam existimo emptionem census personalis, præsertim ædificabilis ex parte emptoris; propter

periculum intentionis ac fraudis usurariæ, sub pallio censuali facile latentis.

ARTICULUS VI.

De Anatocismo, sive Usuris Usurarum.

SUMMARIUM.

82. *Illicita sunt Usura usurarum lucrativa.*
 83. *Compensatorie Naturali permitta:*
 84. *Verita tamen sunt Jure Positivo:*
 85. *Nisi ex usuris in sortem redactis percipiantur.*
 86. *Eas ex usuris, in sortem brevi manu redactis, aliqui permittunt.*
 87. *Verius illicita sunt.*
 88. *Uti & Censu censuum in sortem non redactorum.*
 89. *Discrimen inter hos & usuras usurarum.*

Usuræ usurarum dicuntur lucrum, quod ex lucro usurario non soluto, ultra hoc & sortem, exigitur à debitore, v.g. si, qui 1000. pro 50. annuatim solvendis credit, propter hos constituto tempore non solutos, altero anno elapso, ratione eorundem 1000. creditorum alios 50. & ratione 50. pro primo anno debitorum & non solutorum, duos cum dimidio exigit à debitore. Cujusmodi usuras, si merè lucrativæ sint, perinde, imò multò magis, quàm eas, quæ vi mutui solius ultra sortem creditam exiguntur, non humanò tantùm, *l. Placuit 29. ff. de Usuris & l. Improbum 20. C. Ex quibus caus. infam. irreg.* sed Divinò quoque, ac Naturali Jure esse illicitas, indubitatum est ex dictis à n. 8.

li 2

Si autem